

свого навчання ?» – «так» або «частково» відповіли 85 % слухачів, проте, достатність знань для практичної роботи на посаді зазначають вже тільки приблизно 55 %, на що вказує опитування МВС України. На наш погляд, в цій ситуації, мова повинна йти перш за все, про дві суб'єктивні складові: задоволення від процесу навчання та сприйняття реалій несення служби.

Але в цілому, і це не дивно, перспективи подальшої реалізації програми підготовки курсантів за схемою «2роки курсант – 1 рік слухач» майже 90 % опитуваних оцінили як такої, що потребує продовження.

Таким чином, розглянувши тільки первинні питання підготовки фахівців підрозділів превентивної діяльності, треба зауважити, що значну роль у підготовці справжнього правоохоронця відіграє, як психологічна складова (здійснення професійного вибору, схильності та здібності), так і рівень підготовки у навчальному закладі та досвід реальної служби у практичних підрозділах.

Список бібліографічних посилань

1. Юридична психологія: підручник / за заг. ред О. М. Бандурки. Харків: Майдан, 2018. 684 с.

2. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва: Академия, 2004. 304 с.

ДОЦЕНКО Вікторія В'ячеславівна,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки та психології,

Харківський національний університет внутрішніх справ

ПІДГОТОВКА ПСИХОЛОГА ДО РОБОТИ З ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ, ЯКІ ВИКОНУЮТЬ ЗАВДАННЯ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Виконання професійних завдань в складних та екстремальних умовах (забезпечення публічної безпеки і порядку, застосування вогнепальної зброї, перебування в ситуаціях пов'язаних із загибеллю, пораненням, травмуванням людей, перебування в заручниках або ведення переговорів із злочинцями тощо) вимагає від працівника поліції певної психологічної готовності. Забезпечення психологічної

складової готовності до дій в екстремальних умовах покладається не лише на поліцейського, а й на психолога, який забезпечує безпеку, захист, підтримку та надає психологічну допомогу працівнику поліції у несенні служби. Тому, на етапі фахової підготовки майбутній психолог повинен засвоїти комплекс спеціальних знань і способів практичної діяльності, які дозволять йому бути висококваліфікованими та конкурентоспроможними фахівцем. Актуальною задачею сьогодення є підсилення практичної орієнтації фахової підготовки майбутніх психологів щодо психологічного супроводження професійної діяльності поліцейських і застосування технологій оптимізації психічних станів поліцейських до та після виконання службових завдань в складних і екстремальних умовах.

Згідно Наказу МВС України № 88 від 06.02.2019 р. одним із завдань системи психологічного забезпечення поліцейських є психологічне супроводження екстремальних службових ситуацій і надання невідкладної психологічної допомоги поліцейським [3]. Ми вважаємо, що для виконання даного завдання психолог повинен знати:

1) особливості професійно-психологічного відбору поліцейських та прогнозування їх вірогідних поведінкових реакцій в екстремальних умовах службової діяльності;

2) систему заходів спрямованих на завчасне формування у поліцейських психологічної стійкості і готовності до діяльності в екстремальних умовах;

3) комплекс специфічних заходів, форм і методів роботи які використовують для психологічного супроводження діяльності поліцейських в екстремальних умовах;

4) форми екстреної психологічної допомоги поліцейським в екстремальних умовах виконання професійної діяльності;

5) форми і методи психологічної корекції (реабілітації) працівників поліції які постраждали внаслідок злочинів, терористичних актів, застосування, використання вогнепальної зброї та забезпечення (за потреби) психологічної підтримки членів їх сімей, за наступними напрямками: гештальт-терапія (терапія тривожних, фобічних і депресивних станів); групова психотерапія (відновлення довіри та встановлення доброзичливих стосунків з іншими); клієнтцентрована терапія (розгляд екстремальної ситуацію з іншої сторони); когнітивна психотерапія (переосмислення способів реакції на ситуації); логотерапія (пошук втраченого сенсу життя); поведінкова психотерапія (формує та закріплює здібності адекватно діяти,

покращує самоконтроль); психодинамічна психотерапія (корегує несвідомі та усвідомлені внутрішньоособистісні конфлікти); сімейна посттравматична терапія (гармонізація сімейних стосунків, покращення взаєморозуміння між членами родини) [1].

Для психологічного супроводження поліцейських в екстремальних службових ситуаціях психолог повинен *уміти*:

1) здійснювати експрес-діагностику працівників поліції під час комплектування груп для виконання спеціальних операцій;

2) проводити групові (індивідуальні) форми і методи психопрофілактичної роботи щодо формування негативних психічних станів у працівників поліції (втоми, тривоги, психічної напруги, очікування загрози, підвищеної ранимості, недовіри, розчарованості, високої конфліктності, схильності до агресивної і саморуйнівної поведінки тощо);

3) володіти різноманітними методами та прийомами підтримки активності і подолання втоми, раціонального використання часу, аутотренінгу, вольової самооблізації, опанування негативними стрес-факторами екстремальних ситуацій; методами саморегуляції залежно від часових параметрів взаємодії зі стрес-факторами: до впливу стрес-фактора (дихальні методики, релаксація, зниження хвилювання, самонавіювання, медитація, візуалізація, вияв іраціональних настановлень, складання формули успіху, фіто-фармакотерапія);

під час дії стресора (контроль дихання, дисоціація – погляд на себе і ситуацію з іншої сторони, техніки самонаказів, повторення формули успіху, контроль поведінки і зовнішнього прояву емоцій); постстресова саморегуляція (дихальні методики, візуалізація, медитація, техніки НЛП, аналіз причин виникнення стресу, виявлення іраціональних установок, фіто-фармакотерапія) [2];

4) в ході співбесіди та за результатами психодіагностики виявляти у поліцейських, які перебували в екстремальних ситуаціях, несприятливі психоемоційні стани, зокрема: зміни в поведінці (підвищену емоційну збудливість, агресивність, неадекватно гостре реагування на звичайні подразники буденного життя або навпаки прояви апатичності, відособленості; неспроможність будувати конструктивні службові міжособистісні стосунки; прояви залежної, руйнівної для життя та здоров'я поведінки тощо);

5) реалізовувати групові (індивідуальні) методи короткочасної терапії і психокорекційних методик направлених на корекцію (реабілітацію) працівників поліції (групи зустрічей, групи

особистісного зростання, психологічне консультування).

Виокремлені нами знання і уміння майбутніх психологів допоможуть ЗВО зі специфічним умовами навчання обрати найбільш ефективні, інноваційні методи навчання в яких акцент зроблено на активній пізнавальній діяльності курсантів, а не на навчальній діяльності викладача. Використання інноваційних методів навчання (рольові ігри, моделювання ситуацій, тренінги, квести, дискусія із запрошенням фахівців, проблемно-пошуковий метод, «навчальний полігон») дозволяють відтворювати, моделювати умови майбутньої професійної діяльності, поєднувати теоретичні знання з їх практичним застосуванням, сприяючи набуттю досвіду, стимулюючи мотивацію, інтерес, формуючи у майбутніх психологів позитивне ставлення до професійної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Доценко В. В. Методи розвитку стресостійкості у правоохоронців на етапі фахової підготовки. *Право і безпека*. 2018. Вип. №2 (69). С. 29-36.

2. Мони́на Г. Б., Раннала Н. В. Тренінг «Ресурси стрессоустойчивости». СПб. : Речь, 2009. 250 с.

3. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських: наказ МВС України № 88 від 06.02.2019 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-19> (дата звернення: 05.03.2020).

ЄВДОКИМОВА Олена Олександрівна,

доктор психологічних наук, професор

завідувач кафедри соціології та психології,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4211-7277>

ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

В українському суспільстві широко дискутуються різні точки зору на хід поліцейської реформи, на можливість або неможливість